

Onkunde en Onwil in de wereld van Nieuwe Media

door Maurice de Hond

De ontstane situatie rondom het mogelijk verdwijnen van CNN van de Amsterdamse kabel is wederom een duidelijk voorbeeld van de onkunde en onwil bij de overheid om goed in te spelen op datgene wat de nieuwe technologie vandaag al mogelijk maakt. Op zichzelf zijn de gevolgen van deze situatie niet desastreus. Maar in feite vormen ze een topje van een ijsberg. Ten aanzien van de grote gevolgen van Internet op economie en samenleving in de naaste toekomst spelen in feite nog veel grotere zaken waar ook de factoren Onkunde en Onwil spelen. En de gevolgen daarvan zullen wel desastreus kunnen zijn voor de toekomst van Nederland.

De discussie in Amsterdam over het verdwijnen van CNN van de kabel heeft kenmerken van situaties die we elders ook aantreffen rondom de wijze van implementatie van nieuwe technologieën en het inspelen op de gevolgen daarvan. Zo neemt Internet wereldwijd stormerhand toe (inmiddels al 150 miljoen gebruikers online, terwijl in de meeste landen het stijgingspercentage nog 2.5% per maand is). En als je goed kijkt zie je dat de gevolgen voor economie en samenleving heel groot zal zijn. Desondanks heeft het nieuwe kabinet, noch in samenstelling, noch in haar regeerakkoord, amper aandacht besteed aan dit verschijnsel. En daar waar het wel gebeurt heerst onkunde.

Belangrijk is derhalve goed te zien wat er in Amsterdam aan de hand is. Wat de beste oplossing zou zijn en wat hieruit geleerd kan worden voor het inspelen op die andere belangrijke nieuwe ontwikkelingen.

De sleutel van de ontstane situatie in Amsterdam ligt in de klassieke fout bij het introduceren van nieuwe technologieën in vrijwel elke organisatie: in plaats van in te spelen op datgene wat die nieuwe technologie juist mogelijk maakt, probeert men de nieuwe technologie in te passen in oude structuren of oude manieren van denken. Zowel bij de overheid als bij het bedrijfsleven zie je dit proces keer op keer. Doorgaans ontstaat het door het gebrek aan kennis van de besluitvormers van het nieuwe en de weerstand tegen echte veranderingen.

In de zeventiger jaren is het kabelnet ontstaan uit de wens om de antennes te laten verdwijnen uit het stadsbeeld en tegelijkertijd een veel groter aantal kanalen met een goede kwaliteit te presenteren. Ik denk dat vrijwel iedereen erg enthousiast was over deze verandering, omdat men inderdaad veel meer kanalen kreeg dan vroeger en de kwaliteit minstens zo goed was, zo niet beter als met een antenne.

De problemen gingen in feite ontstaan toen er steeds meer zenders kwamen, waarvoor de aanvankelijk gelegde infrastructuur niet voldoende was en men ook steeds meer het inzicht kreeg dat men het aangelegde kabelnetwerk, na forse aanpassingen, zowel kon gebruiken voor zaken als video on demand (op afstand films opvragen), pay per view (voor bepaalde uitzendingen betalen), telefonie en breedbandig internetgebruik.

Nog onder het beheer van de gemeente Amsterdam werd het kabelnet geschikt gemaakt om meer tv-zenders door te gaan geven (van de oorspronkelijke 15 naar 25). Maar ook toen al was het aanbod groter dan het aantal netten dat doorgegeven kon worden en moesten er procedures verzonden worden om keuzes te maken.

Om het kabelnet geschikt te maken voor een veel groter aantal netten, de nieuwe diensten, telefonie en internet, waren nieuwe forse investeringen nodig. Die hobbel gecombineerd met

het vele geld dat verkregen kon worden (bijna 700 miljoen) bracht de gemeente zover om tot verkoop over te gaan. En daar ging het dus volledig verkeerd. In plaats van in te spelen op de verwachte verdere ontwikkelingen van technologie en markt maakte de gemeente een deal die vooral gebaseerd was op het niet verhogen van de kosten voor de inwoners van de gemeente. En de kopers schikten zich in die wens, omdat ze het kabelnet graag wilde verwerven gezien de verwachte grote winstmogelijkheden in de toekomst en wellicht dachten ergens onderweg wel onder die afspraken uit te kunnen.

Er zijn vele invalshoeken om het besluit van de gemeente te beoordelen. Vanuit de invalshoek dat er geen voldoende fondsen geweest zouden zijn om de verdere technologische vernieuwingen tot stand te brengen was het op zichzelf een acceptabele handelswijze. Aan de andere kant heeft het iets hypocriets als je zelf een hele hoge prijs bedingt (circa 1500 per aansluiting) en vervolgens de koper de hoge nieuwe investeringen laat maken en niet de mogelijkheid biedt die kosten weer in voldoende mate terug te verdienen. Iedere 100 miljoen gulden die Amsterdam heeft ontvangen moet uiteindelijk door de kabelnetgebruikers met rente worden opgebracht!

Maar het sleutelprobleem van de afspraken destijds liggen in het niet inspelen op juist datgene wat de nieuwe technologische mogelijkheden gaan brengen. Het kabelnetwerk is langzamerhand in staat een veel groter aantal stations door te geven dan de 25 die destijds werden afgesproken. En tegelijkertijd zijn er steeds meer van de gedachte diensten van destijds mogelijk. Vaak gepaard gaande met grote extra investeringen voor de bezitter van het kabelnet. En ook gekoppeld aan diverse mislukkingen, omdat de markt bepaalde diensten niet echt wil afnemen (zo lijkt video on demand vooralsnog geen commercieel succes te zijn). Iets wat altijd voorkomt als nieuwe gebieden en nieuwe markten worden verkend!

De oplossing dient zich derhalve ook heel eenvoudig aan. Accepteer de consequenties van de keuze van destijds ("de verkoop van het net") en speel in op de mogelijkheden van vandaag en morgen. En dat wil zeggen: een kleiner basispakket van bij voorbeeld 15 zenders voor een wat lager bedrag dan afgesproken (en dan niet tot 2006, maar voor een veel langere periode), en een groot aantal extra pakketten van de vele stations die nog mogelijk zijn, waarvoor additioneel betaald moeten worden. De prijs en samenstelling daarvan kan door A2000 zelf bepaald worden. Daar zal de marktwerking prima werken. Als men teveel geld vraagt krijgt men te weinig afnemers en wordt een schotel een aantrekkelijker en goedkoper alternatief voor degenen die bepaalde kanalen in ieder geval willen hebben.

Tevens zullen nieuwe technologische ontwikkelingen, rondom digitale televisie, sateliettv, en televisie via Internet op den duur echte concurrenten gaan betekenen voor televisie via de kabel (evenzeer als de kabelexploitanten gaan concurreren met telefonie- en internetaanbieders). En in dat geval zal de marktwerking zowel zijn invloed doen gelden op de extra pakketten en het standaard pakket.

Zelf vind ik deze discussie een trieste kant hebben. Het trekt veel publiciteit en vrijwel iedereen heeft zich inmiddels een mening gevormd. Maar weinigen realiseren zich dat ten aanzien van andere facetten met betrekking tot de ontwikkeling van nieuwe technologieën (met name Internet) door de overheid, maar ook bedrijven, gisteren, vandaag, maar ook morgen, vergelijkbare onverstandige beslissingen worden genomen als in Amsterdam destijds. Daarbij wordt hetzij niet ingespeeld op de kansen die de nieuwe ontwikkelingen bieden, of (vaak ongewild) beperkingen opgelegd naar de toekomst toe. En de gevolgen daarvan zullen zowel voor Nederland als die bedrijven funest zijn.

En net zo goed als bij de verkoop destijds van het kabelnet in Amsterdam het overgrote deel zich niet realiseerde wat de gevolgen zullen zijn is dat rondom die nieuwe technologieën ook het geval. Het is bijna genant om te zien hoe bij voorbeeld de overheid tot dusverre is omgegaan met de ontwikkelingen rondom de Elektronische Snelweg. En dat gedrag is bevestigd doordat er in het regeerakkoord amper aandacht aan is gegeven en ook bij de personele invulling van het kabinet weinig van dit belangrijke aandachtspunt terug te vinden is. En dat is dan het kabinet dat Nederland de 21^e eeuw in moet leiden.

Zo blijf ik het treurig vinden dat de overheid het wel als zijn taak beschouwd grote fysieke infrastructurele werken op te zetten en uit te voeren (tientallen miljarden voor de wegen, uitbreiding Schiphol, HSL, en de vermaledijde Betuwelijn), maar blijft men ten aanzien van de virtuele infrastructuur geheel en al buiten schot. Met o.a. als gevolg dat het gebruik van Internet thuis, zoals onlangs uit de Nationale Internet Monitor van het online marktonderzoekbureau Pro Active is gebleken, vrijwel volledig een terrein is van mensen met hoge inkomens! De tweedeling van de toekomst begint nu zich al af te tekenen. En wat moet er gedacht worden van het feit dat het Ministerie van VROM nog onlangs een schets heeft gegeven van de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland tot 2030, terwijl de gevolgen van de ontwikkelingen van de elektronische snelweg daarbij niet zijn meegenomen (alsof men in 1965 een schets gaf van Nederland in 200 zonder met de enorme groei van het auto- en vliegverkeer rekening te houden. (Iets wat ook inderdaad gebeurd is en waarvan we de gevolgen –Schiphol, files- dagelijks van kunnen ervaren). Vergelijkbare ontwikkelingen zijn te zien met de planning van nieuwe grote wijken als Leidsche Rijn en IJburg.

Ik hoop dat de gemeente Amsterdam begint te begrijpen wat de technologische ontwikkelingen op het terrein van televisie en de nieuwe media werkelijk betekenen en haar besluitvorming van destijds bijsteld. Maar meer nog dan dat hoop ik dat ook andere overheden hier een les uit trekken en dat men langzamerhand bij besluitvorming op praktisch alle terreinen gaat inspelen op de grote gevolgen die de nieuwe technologie gaat bieden. Probeer bij voorbeeld door zelf als besluitvormer actief te zijn met Internet die graad van onkunde te laten verdwijnen en besef dat ingrijpende veranderingen zowiezo gaan komen als we willen of niet.